

Slovenski Pravniki.

Leto XIV. V Ljubljani, 15. julija 1898.

Štev. 7.

Cenilni zapisnik.

(Sestavil Jos. Hočevar, c. kr. pis. oficijal v Ljubljani.)

Nastopno priobčujemo, ustrežajoč izraženim željam, obrazec za cenitve navadnih kmetijskih posestev in hiš, od katerih se plačuje hišna najmarina.

Zapisnik

sestavljen v Spodnji Šiški h. št. ...

dne 1898.

Navzočni:

..... I. I.

pis. oficijal.

..... I. I.

..... I. I.

cenivca.

..... I. I.

za zahtevajočega upnika.

..... I. I.

zavezanec.

Predmet.

Zvršilna cenitev posestva, Janezu I. v Spodnji Šiški h. št. ... lastnega, vl. št. ... kat. obč. Spodnja Šiška vsled sklepa c. kr. okrajnega sodišča v Ljubljani z dne 1898, opr. št. ... za zvršljivo terjatev Andreja I. iz sodbe z dne 1898, opr. št. ... v znesku 300 gld. s 5% obrestmi od 1. novembra 1897 dalje in drugimi pripadki.

Poslopja se je povse ogledalo. Ogledalo in obhodilo se je tudi gozd, ne pa druge sestavine zemljišča, ker pravita cenivca, da poznata natančno nepremičnino.

I. Popis.

A. Poslopja.

a) Hiša.

Na stavbeni parceli št. 25 stoji nekaj z opeko, nekaj s kamenjem vzgrajena, z opeko krita hiša št. 9 v zaprtem kraju Spodnje Šiške, s pozidano površino 45 □^o. Le-ta tvori pravo-

kotnik s pročeljem na državno cesto, ki drži iz Ljubljane proti Celovcu. Po dolgosti ob cesti meri 8 sežnjev ter ima vrata in 7 oken, po širokosti meri pa 5 sežnjev in ima 3 okna. Visoka je za klet, pritličje in jedno nadstropje, in obsega nastopne prostore.

Po kamenitih stopnicah prideš v podzemske prostore. Ti so: obokan, ozek predprostor, tri obokane, z deščicami predeležene drvarnice. Na vsaki strani obokane veže pri tleh je jedno povse obokano stanovanje z jedno sobo, kabinetom, prostorno kuhinjo, v kateri se nahaja štedilno ognjišče, zgrajeno od pečnic, in jedilno shrambo. Po obokanih stopnicah od hrastovine se pride v prvo nadstropje. Prostori tu so takšni, kakoršni v pritličju, le da niso obokani. Stropi vseh sob in kuhinj v tem nadstropju so ometani. Na strani, pročelju nasprotni je v pritličju in nadstropju odprt hodnik, na čegar severnem koncu je i spodaj i zgoraj za obe stanovanji stranišče. Podstrešje je z opeko tlakovano. Strešnik je slab in tu pa tam podprt.

Hiša je v slabem stavbenem stanju in kaže še sedaj nasledke potresa iz leta 1895.

Med hišo in nastopno opisanim gospodarskim poslopjem leži dvorišče, ki spada k stavbeni parceli št. 25 in meri 70 □°.

b) Gospodarska poslopja.

1. 22 korakov od hiše, na vzhodni strani, stoji na stavbeni parceli št. 26 neobokan, iz kamenja in nekoliko opeke vzgrajen hlev za 12 glav živine, potem zidan neobokan svinjak s tremi oddelki, lesen pod, lesena šupa in svisli. Vse to 14 sežnjev dolgo in 4 sežnje široko poslopje je jako slabega stavbenega stanja, nahaja se pa pod jedno in isto slamnato streho.

2. Na vzhodni strani, od hleva 25 korakov oddaljen, stoji na stavbeni parceli št. 27 vezan kozolec s 4 okni na vsaki strani. Stebri so mu zidani, gradivo hrastovina. Krit je z opeko in je v prav dobrem stavbenem stanju.

3. Na severni strani hiše, na vrtni parceli št. 301, je 6 m globok, iz cementa napravljen, pokrit vodnjak.

Med popisanimi poslopji je mnogo sadnega drevja. Tudi so poslopja od sosednih poslopij precej oddaljena, kar nevarnost požara močno zmanjšuje.

B. Zemljiške parcele.

Lega zemljišč — izvzemši gozd parc. št. 3260 kat. obč. Brezovica — je v razmerju do pohišta jako ugodna. Do najbolj oddaljene njive parc. št. 630 je pičle pol ure hoda, sploh je pa posestvo do malega, zaokroženo. Obdelovanje je torej prav lahko. Njive in travniki parc. št. 520, 521, 524, 527, 529 in 530, ki leže v ravnini med Šiško in državno železnico, imajo izvrstno črno in rahlo zemljo; slabša in peščena pa je na onkraj železnice ležečih njivah parc. št. 630, 766 in 879. Obdelovanje je dobro. Njivo parc. št. 630 poplavlja ob hudem deževju voda, stopajoča iz tik železne ceste držečega jarka. Primerneje bi bilo torej, to njivo pustiti v ledino. Njiva parc. št. 1879 v kat. obč. Zgornja Šiška ni odročna, ampak leži kmalu za vasjo Spodnja Šiška, prav na meji obeh kat. občin.

Poldrugo uro hoda je od pohišta do gozda. Le-ta leži ob državni cesti, ki vodi iz Ljubljane proti Trstu nad vasjo Podsmreko ter se razteza v zmerni strmini do vrha takozvanega »kozarskega hriba«. Z ozirom na rastoči les ga je deliti na tri dele. Ob vznožju in sicer v obsegu kakih 4 oral je svet zboljššan: bukovina, katera je tu rastla, je popolnoma posekana, na nje mestu pa je svet gosto zasajen s smrekovimi drevesci, katera so se prav lepo prijela. Glede rastočega lesa prihaja torej ta del gozda le kot bodoča vrednost v pošte. Približno jednako veliki, nad označenim svetom se raztezajoči gozdni del je z malo bukovino zaraščen. Ostalemu, proti vrhu ležečemu gozdu je pa rast jako lepa, gosta, doraščena bukovina. Omeniti je, da ne obremenjajo gozdne posesti nikakoršne služnosti, ter da ne omejujejo gozdnega obrata nikake oblastvene odredbe.

Ujme se ne ponavljajo, in ako se že pripete, ne povzročujejo posebne škode.

Spravljanje gozdnih pridelkov je z ozirom na izvrstna, vse skozi po ravnini držeča občila prav lahko. Za spečavanje gozdnih in poljskih pridelkov je lega posestva — v obližju Ljubljane — zelo ugodna.

II. Način, kako je določiti vrednosti in preračun.

Hiše v Spodnji Šiški so zavezane hišni najmarini. Pri hiši je določiti torej dvojnato vrednost: po kapitalizovanem čistem donesku in po zemljiški ter stavbeni vrednosti. Kar se tiče gospodarskih poslopij ter posameznih zemljiških sestavin, je le-te prištevati srednjim kmetijskim posestvom. Pri teh je toraj uporabiti prodajno vrednost.

Za podstava cenitvi ravnokar označenih sestavin se uporabi po navodilu sodnega komisarja za jednoto površinske mere oral, odnosno \square^0 , ker je ta mera tukaj bolj udomačena, nego li meterska mera. Cena oznamenjene, preračunskim ključem za cenitev posamičnih parcel služeče jednote se določi z ozirom na okolnosti, ki vplivajo na vrednost in so v splošnem popisu označene, in dalje z ozirom na cenivcema sporočene davčne dolžnosti in dobrotne razrede in na prodajne cene, katere so navadne v tem kraju za nepremičnine jednake kakovosti.

III. Cenilno mnenje.

A. Poslopja.

1. Hiša.

1. po kapitalizovanem donesku:

Glasom naznanila c. kr. okrajnega glavarstva v Ljubljani je kosmati donesek hiše 290 gld. — kr.

Odbiti je:

a) davke in naklade glasom označenega naznanila 70 » — »

b) zavezanec je pokazal polico št. 3789, vsled katere je pri »Banki Slaviji« proti požaru zavarovan; letna premija od hiše 6 » — »

c) stroški za vzdrževanje na leto znašajo po mnenju zvedencev 14 » — »

skupaj 90 gld. — kr.

Čisti donesek hiše je torej 200 » — »

kateri je vzeti za podstavo cenitvi. Pri obobrestni meri po 4% znaša tedaj vrednost hiše 5000 » — »

2. po zemljiški in stavbeni vrednosti:	
Zvedenca izjavita, da je prodajna vred-	
nost pozidane ploščevine po 3 gld. štirj. se-	
ženj, torej 40 □s.	120 gld. — kr.
prodajna vrednost dvorišča po 1 gld. □s.	
torej	70 » — »
stavbena vrednost hiše pa	3610 » — »
skupaj	3800 gld. — kr.
Poprečna vrednost je torej	4400 » — »
Napravni, vzdržbene stroške presega-	
joči stroški, katere terja slabo stanje stavbe,	
tvorijo po mnenju zvedencev 5% srednje	
vrednosti, torej odbitni postavek	
	220 » — »
Vrednost hiše je torej	4180 gld. — kr.

b) Gospodarska poslopja

1. živinski hlev, svinjak, pod, šupa in	
svisli, stavbena parc. št. 26, meri 56 □s.	800 gld. — kr.
2. kozolec, stavb. parc. št. 27, meri	
28 □s.	1200 » — »
3. vodnjak	150 » — »
Vrednost poslopja	6330 gld. — kr.

B. Zemljiške parcele.

1. vrt parc. št. 301, meri 810 □s. à 1 gld.	810 gld. — kr.
Njive:	
2. parc. št. 520, meri 1 or. 220 □s.	
à 50 kr. gld.	910.—
3. parc. št. 524, meri 1 or.	
849 □s. à 40 kr. »	976.—
4. parc. št. 527, meri	
1561 □s. 1 40 kr. »	624.40
5. parc. št. 530, meri	
869 □s. à 40 kr. »	357.60
6. parc. št. 630. meri	
730 □s. à 20 kr. »	146.—
Prenos	gld. 3014.—

	Odnos . . .	gld. 3014.—	
910	7. parc. št. 766, meri □s. à 20 kr.	» 182.—	
1290	8. parc. št. 879, meri □s. à 20 kr..	» 258.—	
	9. parc. št. 1872, kat. ob. Šiška, meri 1492 □s. à 30 kr.	» 447.60	3901 gld. 60 kr.

Travniki:

2	10. parc. št. 521, meri or. 830 □s. à 40 kr.	gld. 1612.—	
3	11. parc. št. 529, meri or. 602 □s. à 40 kr.	» 2160.80	3772 gld. 80 kr.

Gozd:

15	12. parc. št. 3260 kat. ob. Brezovica, meri or. 790 □s.		
	Prvi del tega pod <i>B</i> popisanega gozda cenita zvedenca na	gld. 200.—	
	(oral po 50 gld.) drugi del na	» 240.—	
	(oral po 60 gld.) ostali del pa na	» 1200.—	1640 gld. — kr.
	(oral po 60 gld.)		
	skupaj	11124 gld. 40 kr.	

Zvrševalni organ nima povoda, proti temu mnenju kaj prigovarjati.

C. Pritiklina.

Na vprašanje izjavita zvedenca, da so za redno gospodarstvo potrebne naslednje pritikline.

V kolikor se nahajajo, se te zajedno popišejo ter cenijo in sicer:

Potrebne pritikline	Nahajajo se in	cenijo na	
		gld.	kr.
2 para vozne živine s potrebno opravo	par volov, sive barve po 4 leta stara z opravo	260	—
3 močni vozovi za kmeto- vanje z dotično pritiklino	dva primerna voza s pr.	80	—
1 plug, s plužno in otiko . .	1	12	—
2 brani	2	6	—
5 motik	3	120	
8 verig razne dolgosti	5	8	—
4 gnojne vile	3	120	
4 senene vile	3	120	
3 sekire	3	150	
2 žrdi	2	—	80
2 vrvi	1	1	—
od semenskega žita v tem letnem času le 15 merni- kov ajde	—	—	—
gnoj se je izvozil na njive in travnike, ne pride v tem letnem času v poštev	—	—	—
do prihodnje žetve še:			
15 q sena in detelje	10 q	15	—
in 1 voz nasteli	1 voz	5	—
skupaj		392	90

Ta popisana in cenjena pritiklina se je zarubila za začetkom zapisnika navedeno in izvršljivo terjatev Andreja J. ¹⁾

¹⁾ Ta dostavek potreben je vsled določbe § 144. odst. 3. in § 253. zvrš. reda.

Rekapitulacija.

A. Poslopja	6330 gld. — kr.
B. Zemljiške parcele	11124 » 40 »
C. Pritiklina	392 » 90 »
Vrednost posestva torej	<u>17847 gld. 30 kr.</u>

IV. Bременa, katera je vpoštevati po §-u 21. cenilnega reda.

1. Na zemljišču je pod tek. št. 8 zemljeknjižnega izpiska vknjižen dosmrten vžitek Antona Korena na podlagi izročilne pogodbe z dne 23. sušca 1878 in služnost dosmrtnega vkupnega stanovanja v Spod. Šiški št. 9. Glasom te izročilne pogodbe mora lastnik opravičencu na leto dajati za poboljšek: 10 mernikov pšenice, 5 mernikov rži, 3 mernike ajde, 2 mernika fižola, 1 mernik prosa, 15 bokalov ješprenja, 50 jajc, 20 funtov slanine, 15 funtov suhega mesa in 10 mesenih klobas, 10 funtov masla in vsak dan polič mleka, ako bode pri hiši. Razven tega poboljška pa je opravičencu priznana tudi hrana pri vkupni mizi in nezaprtem kruhu in pravica, da sme imeti v lastnikovem hlevu svojo kravo ter jo rediti z lastnikovo krmo. Napram temu vžitku pa je opravičenec zavezan, po svojih močeh pomagati lastniku pri delu, osobito, ako bi za poljska dela ne bil sposoben, opravljati hišna dela. Cenivca cenita navedeni poboljšek in vžitek posamično (navede se cenatev posamičnih dajatev), skupaj torej letnih . . . 110 gld. in stanovanje na leto 30 »

skupaj 150 gld.

tedaj v 10kratnem prevdarku 1500 gld.
(odst. 1. in 5. §-a 21. cen. r.).

2. Ob poti, ki drži iz Spod. Šiške mimo njive, parcele št. 879. kat. ob. Zg. Šiške čez polje proti Dravljam, stoji prav tik te njive na ledini zidano znamenje Matere Božje, katero je bil tretji prednik zavezančev vsled neke obljube sezidal ter podaril je z dotičnim svetom cerkvi sv. Roka v Dravljah. Do-

tični kos zemlje je tudi na to cerkev prepisan. Ustanovnik se je zavezal, da to znamenje vzdrži in vsak petek, na praznik Sv. Roka in ob temu sledeči nedelji razsvetli. To breme je za vse čase vknjiženo na zemljišču (pod zap. šte. 1 zemlj. izpiska). Iz hvaležnosti za to posvetitev pa je cerkev Sv. Roka pripoznala vsakratnim lastnikom te parcele brezplačen sedež v cerkvi pri vseh bogoslužnih opravilih. Breme to cenita cenivca na leto 2 gld. in tolika je letna znižba doneska ali kapitalizovana po 20kratnem preudarku 40 gld. Cerkev Sv. Roka je božja pot in znamenje stoji ob poti, ki tja drži. Vsekakor je torej postavitve znamenja in njega vzdrževanje cerkvi na korist in to korist kot pravico iz realnega bremena cenita cenivca na 1 gld. na leto, torej po 4% obrestni meri kapitalizovano korist cerkve v znesku 25 gld., tako da glavnica bremena znaša 15 gld. (odst. 1., 5. in 6. §-a 21. cen. r.)

3. Na cenjenem zemljišču vknjižena je pod zap. št. 32 služnost neizogibno potrebne poti na breme travnika parc. št. 521 in v korist njive parc. št. 522, sestavine zemljišča Luke J. vl. št. 38. kat. obč. Sp. Šiška in to na podlagi razsodila tega c. kr. okrajnega sodišča z dne 3. sušca 1897 št. 3731. Odškodnina, katera se je v smislu §-a 5. zak. z dne 7. julija 1896 št. 140 drž. zak. zavezancu priznala, znašala je 50 gld. Ta služnost je trajna in je torej v smislu §-a 21. odst. 5. cen. r. od prodajne vrednosti tega travnika odšteti dvajseteri znesek znižbe letnega doneska. Kraj, koder vodi pot, je malo rodoviten, ker so tla iz puste, rujave ilovice. Z ozirom na to pa, da je gospodujoči svet njiva in se torej to pot jako pogostem rabi, cenita cenivca letno znižbo doneska na 1 gld.; po 20kratnem preudarku je torej od vrednosti posestva odbiti 20 gld. (odst. 4. in 5. § 21. cen. r.)

4. Travnik parc. št. 879 kat. obč. Zgornja Šiška ima v zakupu N. S., posestnik v Zgornji Šiški, proti letni najemščini 20 gld. za dobo od 1. aprila 1893 do 30. marca 1899 in je ta zakupna pravica na podlagi zakupne pogodbe z dne 1. aprila 1893 pod zap. št. 9 vknjižena. Na tem travniku pridela se na leto 3 voze sena in 2 voza otave, voz po 15 stotov, tedaj 75 stotov; stot cení se na 50 kr., torej vrže travnik na leto 37 gld. 50 kr. Odračunši zakupnino 20 gld. prigospodari zaku-

povavec na leto 17 gld. 20 kr. To breme se od cenilne vrednosti ne odtegne (§ 21. odst. 2. cen. reda).¹⁾

Vrednost nepremičnine, če se vzdrže bremena, pod IV. navedena, je 17847 gld. 30 kr.

Odštevsji ta bremena in

sicer pod 1	gld. 1500—		
pod 2	» 15—		
pod 3	» 20—	1535	» — »
ima pa posestvo vrednost		16312	gld. 30 kr.

Cenivca zahtevata za svoj trud in cenilno mnenje vsak 3 gld.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Odpremnik (spedizioniere) je odgovoren pošiljavcu (mittente) za škodo, provzročeno mu, kedar je navzlic njegovi prepovedi izročil blago namenjeniku (destinatario).

Z razsodbo od 17. dec. 1897. leta, št. 11182 obsodilo je c. kr. trgovinsko in pomorsko sodišče v Trstu toženo trgovinsko firmo R. in F., da plati tožiteljici, trgovinski firmi R. in S. s tožbo od 24. junija 1896. leta, št. 11914, vtoženih 127 gld. 25 kr. za škodo, njej provzročeno, ker je bila oddala vkljub njeni prepovedi namenjeniku A. S. K. v M. S. naročeno trgovinsko blago, in je opiralo to svojo razsodbo na te-le razloge:

Toženki izročila je tožiteljica blago, navedeno v računu blaga (fakturi) pod *F*, da je odpravi namenjeniku A. S. K. v M. S. Iz priloge pod *A*, namreč iz opremnice pošiljavčeve in iz zaznamka

¹⁾ V obrazcu cen. zapisnika, priobčenem v št. 23. „Zeitschrift für Notariat“ 1897. l. cenijo se zakupne pravice jednostavno s svoto zakupnine, katero mora plačevati zakupovalec od dneva cenitve do poteka zakupne dobe. S tem pa niso cenjene zakupne pravice kot breme ampak kot dobro. V poštev pa pride le prvo, ker je ustanoviti podlago morebitnim odškodninskim zahtevam zakupovavca. V našem obrazcu tudi ne cenimo čistega dobička, ker po propisu obč. drž. zak. znači zakup to, da zakupovavec tujo stvar s svojim trudom obdeluje in je torej v zakupno pravico všteti tudi vrednost zakupovavčevega truda.

tožene firme pod *B*, v kateri je napisano: Izročili ste nam za odpravljanje te-le butare blaga (colli) — vidi se prav jasno, da je prišla toženka od tožiteljice blago, naznačeno v računu pod *F*.

Po jasni določbi člena 402. trg. zak. je pošiljavec kakega blaga ovlaščen ustaviti pošiljatev in izročitev istega namenjeniku, dokler ni bila le-temu izročena izkaznica o blagu (polizza di legittimazione), dospelim na opredeljeno mesto. Ker je bila tožiteljica ukazala toženki, naj ustavi pošiljatev omenjenega blaga, najemniku še neprispesvega, bila je le-ta zavezana, izpolniti ta ukaz in pogledom na absolutno določbo že navedenega člena ni mogla ona, istemu ukazu ne podvrški se, izpričevati le-tega odklonjenja sklicavanjem na dogovore in na druge pravne razmere, nastavše v tem med njo in med namenjenikom, in če bi tožiteljica tudi kaj vedela ali ne vedela — kakor je bilo v navzočnem slučaju — o teh dogovorih in pravnih razmerah.

Besede, ki jih je čitati v računu pod *F*: »po vašem ukazu na vaš račun in na vašo pogibelj odposlano po odpravniku R. in F.,« nanašajo se, kakor je izvestno, le na naročbo in na način odpravljenja naročenega blaga in na okolnost, ki se sama po sebi razume, da bo potovalo blago na račun in na pogibelj kupčevo in ne utesnjujejo torej prav v ničem pravice pošiljavčeve, da ne bi smel ustaviti pošiljatve in izročitve blaga.

Navzlic ponovljenim prepovedim, dospevšim jej od tožiteljice, izročila je toženka blago namenjeniku in temu dosledno mora trpeti ona vse posledice, nastale iz tega nezakonitega njenega postopanja in povrniti tožiteljici vso škodo, njej provzročeno.

Le-te škode je pa iskati v razločku med kupnino blaga, ki je znašala slovom računa pod *F* 428 gld. 10 kr., in med svoto 310 gld., ki jo je dobila tožiteljica pōtem poravnave iz stečajne sklade (konkurzne mase) namenjenikove, in opredeliti jo je v vtoženem znesku tem bolj, ker ni izpodbijala toženka te svote in ker se koncem koncev vidi tudi iz priloge pod *H*, da je dobila tožiteljica za vprašavno blago le to svoto. Iz iste priloge pod *H* je tudi videti, da se ni posrečilo tožiteljici dobiti na omenjeni račun od kupca, v stečaj padlega, kake večje svote od zgoraj navedene, in še to je smatrati vsekakor ugodno, saj odgovarja 72%. Vrhu tega ni toženka še trdila ne, a kamoli dokazala, da bi to-

žiteljica upotrebljenjem večje marljivosti bila mogla doseči kako višjo svoto.

Na podlogi vseh teh uvaženj bilo je treba vslišati zahtevanje, v tožbi izraženo, in obsoditi toženko v povračilo pravnih stroškov.

Z rzsodbo od 17. marcija 1898. leta, B. c. 162/98 odbilo je c. kr. višje deželno sodišče tržaško tožiteljicino zahtevanje ter jo obsodilo v povračilo pravnih in prizivnih stroškov iz teh-le razlogov:

Tožiteljica zahteva, da jej povrni toženka škodo, ker ni izpolnila njenega ukaza, slovom katerega bi ji imela dati nazaj vse blago, ki ni bilo še izročeno kupcu A. S. K., da jej povrni namreč to škodo v vtoženem znesku, ker ni mogla dobiti za isto blago odkupca, med tem tega padlega v stečaj, nego 72 %, rekše v znesku, sestojecem v razločku med pravo kupnino blaga in med svoto, za isto blago dobljeno.

Po §-u 429. obč. drž. zak. imajo se poslane reči praviloma šele tedaj za prodane, kedar jih je prijemnik prijel; razven, ko bi bil on sam odločil ali potrdil, kako da naj mu se pošljejo. V poslednjem le-tem slučaju smatra se torej blago poslanim, kadar je pošiljavec izročil je v posest osobi, katero je naznačil namenjenik. Z zakonito le-to določbo soglašata tudi določba čl. 345. trg. zak., po kateri nosi kupec vso nevarnost, kateri je blago podvrženo, čem je bilo ono izročeno odpremniku, ali vozniku, ali pa drugi osobi, določeni za odpravljanje; čem je bilo torej izročeno blago eni ali drugi teh osob, prešlo je ono v polno vlast namenjenikovo in brez njegovega privoljenja ni se smelo več ž njim razpolagati.

Tožiteljica je sama priznala, da je bila izročitev blaga zvršena na roke toženke prav tako, kakor je hotel kupec in iz računa blaga od tožiteljice predloženega pod *F*, vidi se, da je bilo blago izročeno toženki na račun in na nevarnost kupčevu. Če prav je v prilogah *A*, *B* navedeno, da je bilo blago izročeno toženki za napravlanje, in če prav se je ona obvezala, da odpravi blago na svoje mesto, ne izhaja še iz tega, da je prevzela toženka dolžnosti voznika, ker niti trdilo se ni, da se je toženka zavezala, da odvede ona sama isto blago na mesto svojega opredeljenja (čl. 385. trg. zak.). Obvezanost toženke bila je obvezanost odpremnika z dolžnostmi, načrtanimi v čl. 380. in v naslednjih členih trg. zak. Za tako obvezanost ni pa vpotrebljavati zakonitih določeb, krepnostnih za

poslove v prevažanji (affari di trasporto). Tudi čl. 402. trg. zak. nanaša se le na pravne razmere, nastavše iz pogodbe za prevažanje, in na izpolnjenje te pogodbe odnaša se tudi izkaznica, katere se niti omenilo ni v navzočem slučaju, v katerem je bila namreč izročenjem blaga na račun kupca na roke njegovega odpremnika po vsem izpolnjena kupo-prodajna pogodba. Vprašavno blago nahajalo se je sicer za omenjenega ukaza še v oblasti toženke, ali ono je bilo že kupčeva lastnina in toženka ni bila torej ovlaščena dati je tožiteljici nazaj, in temu dosledno ne more ona niti odgovarjati za škodo, ki je morda potem poslovanji tožiteljici nastala:

C. kr. najvišje sodišče je pa z odločbo od 4. maja 1898. l., št. 5538 promenilo razsodbo višjega deželnega sodišča tržaškega, delo z nova v moč razsodbo prve stopnje in obsodilo toženko v povračilo pravnih, prizivnih in presodnih stroškov oprši se na te-le razloge:

Kedar gre za predajo blaga iz jednega kraja v drugi kraj, treba je ozirati se v trgovinskih poslovih ne samo na določbe §-a 429. obč. drž. zak. in čl. 345. trg. zak., nego tudi na vse druge zakonite določbe, govoreče o odpremi in pošiljatvi blaga. Čem je izročil pošiljavec blago odpremniku, da bi je odpravil le-ta namenjeniku in to tudi tedaj, kadar je namenjenik sam naznačil prodavcu odpremnika, nastalo je med pošiljavcem in med odpremnikom pooblastno (mandatno) razmerje, po katerem mora le-ta točno izpolniti pošiljavčeve odredbe, namreč odredbe svojega ukazodavca (Auftragsgeber) pod svojo odgovornostjo za vse možne posledice. Na temelji tega pooblaščenja sklepa odpremnik v imeni in na račun pošiljavčev pogodbo za prevažanje blaga, vznik postaja tem načinom podupravitelj (Submandatar) pošiljavčev in ozirom na to je vporabljati določbe čl. 402. trg. zak., slovom katerih je ovlaščen pošiljavec jemati vzniku blago nazaj tudi v pravnem razmerji, nastavšem med njim in med odpremnikom.

Pogledom na vse to pride se do sklepa, da je bila tožiteljica vlaščena, preklicati svoj nalog, po katerem je imela odpraviti toženka namenjeniku A. S. K. blago, naznačeno v prilogah *A*, *B*, — da je po, takem preklici izključeno nastopljenje pravnih posledic, označenih v čl. 345. trg. zak. odnosno na prehod blaga v namenjenikovo last in da je ostalo isto vedno še pošiljavčeva lastnina,

da pooblastno razmerje, ki je bilo bojda nastalo med odpremnikom in namenjenikom glede prevzemanja in čuvanja blaga, ni moglo nikakor ne preminjati pogodbenih razmer med odpremnikom in namenjenikom glede prevzemanja in čuvanja blaga, ni moglo nikakor ne preminjati pogodbenih razmer med odpremnikom in pošiljavcem in to tem manj, ker v navzočem slučaju pošiljavec še vedel ni, da je imel odpremnik tudi kako drugo tako pooblaščenje, ki je presegalo odpremniška poslovanja.

Ker ni postopala torej toženka po naredbah svojega ukazodavca, odgovorna je ona za samoljubno svojo delovanje in temu dosledno mora tudi povrniti tožiteljici škodo, nastavšo neizpolnjenjem tožiteljicinih odredob, katero so prvi sodniki prav primerno določili v vtoženem znesku. T.

b) Določba dvornega dekreta z dne 4. oktobra 1833, št. 2633. zb. pr. zak. je „per analogiam“ uporabna tudi za notarje.

Notar I. zastopal je lansko leto stranko Jurija L. v sumarično obravnavani pravdi. Ker ni hotela stranka z lepa poravnati pristojbin pooblaščenega notarja, vložil je proti njej tožbo na plačilo ekspensara, sklicevaje se na določila §-ov 1152., 1163. in 1014. obč. drž. zak. in na § 5. notarskega reda, iz katerih izhaja, da gre plačilo notarjem po določitih o mezdni pogodbi. Tožena stranka pa se je opirala na dvorni dekret z dne 4. oktobra 1833, št. 2633. zb. pr. zak. ter je zahtevala poprejšnje likvidovanje iztoženih pristojbin.

C. kr. okr. sodišče v Kozjem je z rzsodbo z dne 29. decembra 1896, št. 8712. začasno zavrnilo tožbeno zahtevanje iz nastopnih razlogov:

Po §-u 4. zakona z dne 26. marcija 1890, št. 58. drž. zak. velja takozvana odvetniška tarifa tudi tedaj, kedar v njej označene opravke delajo notarji, ako so zato upravičeni in če nagrada ni uravnana z določili notarske tarife ali ni odmerjena po pristojbinski tarifi za notarje, kakor sodne komisarje. Od tega dneva, ko je stopil označeni zakon v veljavo, se ne dado več notarji, ki zastopajo stranke v spornih stvareh, smatrati priprostimi pooblaščenici v vprašanji zastran pristojbin, ampak se jih je postavilo v jedno

vrsto z odvetniki; — zanje velja torej od omenjenega dne »per analogiam« tudi dvorni dekret z dne 4. oktobra 1833, št. 2633. zb. pr. zak. Po tem dekretu pa mora odvetnik (notar) poprej dati odmeriti stroške ali pristojbine, ki jih hoče iztirjati od zastopane stranke sodnim potom, in ker tožitelj tega storil ni, zato je začasno odbiti tožbeno zahtevo.

C. kr. viš. dež. sodišče v Gradcu je z odločbo z dne 7. junija 1898, opr. št. Bc II 116/98 potrdilo razsodbo prvega sodnika iz teh-le razlogov:

Stroški, ki sestavljajo tožbeno zahtevo, izvirajo iz zastopanja v spornih stvareh. Glede nagrade za to zastopanje ni uporabna določba §-a 5., odst. 4 not. reda, po katerem gre notarjem nagrada za sestavo spisov po zakonitih določilih o mezdni pogodbi. Ker je pa tožiteljevo plačilo za toženčevo pravdno postopanje v zmislu zakona z dne 26. marca 1890, št. 58. drž. zak. odmeriti po odvetniški, z min. naredbo z dne 26. junija 1890, št. 129. drž. zak. razglašeni tarifi, ni dvombe, da je tožitelj kakor notar per analogiam dvorn. dekreta z dne 4. oktobra 1833, št. 2633. zb. pr. zak. le opravičen iztožiti vgotovljene pravdne stroške. Začasno zavračujoče razsodilo prvega sodnika je torej opravičeno.

Kazensko pravo.

K pojmu zvijače (§ 197. kaz. zak.). — Vedoma storjena ovadba radi hudodelstva ne vstanovi vsikdar hudodelstva po §-u 209. kaz. zak. — O razdelitvi stroškov po §-u 390. kaz. pr. r.

(Odločba c. kr. kasacijskega sodišča z dne 1. aprila 1898, št. 1895.)

Na podlagi obtožbe c. kr. drž. pravdnštva z dne 28. septembra 1897, št. 4318 je c. kr. dež. sodišče v Ljubljani dne 30. decembra 1897, št. 13.093 razsodilo:

Obtoženi Matevž Zd. je kriv hudodelstva:

I. goljufije po §-ih 197. in 200. kaz. zak., storjenega s tem, da je, ko je tožil dne 13. julija 1894 na c. kr. za m. del. okr. sodišči ljubljanskem Matevža L. na plačilo stanarine, za svojo (L-ovo) mater dolžne v znesku 30 glđ. in mu je to svoto plačal L. dne 7. avgusta 1894, ter je obtoženec to na potrdilu z lastno-ročnim podpisom potrdil in se zavezal, da uniči tožbo, o koji se

ima pri razpravi dne 23. avgusta 1894 razsojevati, — Matevža L. pripravil do tega, da, zanašaje se na to obljubo, k temu naroku ni prišel, na kar je povzročil obtoženec proti njemu kontumačno razsodbo in zadobil 10. julija 1897 na njeni podlagi dovolitev ru-bežni in cenitev L-oga premičnega premoženja radi teh dolžnih 30 gld. s prip., Matevža L. in sodišče zvitim dejanjem in z zvitimi navedbami v zmoto pripravil, vsled koje ima prvi škodo, znaša-jočo več kot 25 gld.

II. obrekovanja po §-u 209. kaz. zak., storjenega s tem, da je isti v vlogi na državno pravdništvo z dne 24. septembra 1897. po krivem dolžil Matevža L.:

a) da je sub I. omenjeno potrdilo, oziroma njegov podpis na tem ponaredil; in

b) da je njega po krivem ovadil, da hoče s silo 30 gld. od njega itzirjati,

s tem pa pri gosposki, podtikovaje mu hudodelstvo goljufije in obrekovanja, po krivem ovadil ter prosil, naj se uvede proti njemu preiskava radi teh hudodelstev; in se obsodi po §-u 210. z ozirom na § 34. kaz. zak. na 14 mesecev težke ječe, poostrene s postom na mesec, in po §-u 389. kaz. pr. r., da povrne stroške kaz. postopanja in izvršitve.

Razlogi:

I. Matevž L. je prevzel poroštvo glede stanarine 30 gld. za svojo mater nasproti lastniku v najem vzetega stanovanja, obtožencu Matevžu Zd.

Matevž Zd. vložil je radi tega zneska dne 13. julija 1894 pri c. kr. za m. del. okr. sodišči v Ljubljani malotno tožbo proti Matevžu L. ter je bil narok o isti določen na 23. avgusta 1894.

Dne 7. avgusta 1894 plačal pa je Matevž L. to svoto Ma-tevžu Zd. in si dal to tudi potrditi. V dotični listini potrdil je Zd. prejem svote 30 gld., kakor za L-ovo mater dolžno stanarino, in se hkrati tudi zavezal, da vniči odpoved stanovanja in tožbo, o koji je bil narok na dan 23. avgusta 1894 določen. Tega dne je pa vzlic svoji obvezi dosegel kontumačno razsodbo proti Ma-tevžu L., ker le-ta, zanašaje se na poštenost Matevža Zd., k naroku ni prišel. Radi tega je bil obsojen, da mora plačati ome-njenih 30 gld. s prip.

Matevž Zd. je potem čakal skoraj 3 leta, najbrže, da bi L. pozabil, da je že dolg poplačal, ali da bi potrdilno listino izgubil, ali jo kam založil in je šele dne 31. maja 1897 prosil rubežni in cenitve dolžnikovega premičnega imetja, brezdvomno radi tega, da bi mu L. moral še jedenkrat plačati omenjeni dolg.

Glede potrdila navajal je obtoženec s prva, da je njegov podpis na tem potrdilu ponarejen; ko pa sta zvedenca v pisavi to njegovo trditev ovrгла, izreki odločno mnenje, da tega podpisa ni storil nihče drugi, nego obtoženec sam, in ko se je ob hišni raziskavi pri njem v knjigi našla upisana svota 30 gld., češ, dne 7. avgusta 1894 od Matevža L. plačana — dotlej je obtoženec tudi te zanikal, da bi mu bil L. omenjenega dne sploh kaj plačal — priznal je (Matevž Zd.), da je le-to potrdilo v istini podpisal, a se izgovarjal, da ga je L. vjel za podpis, da ni vedel, kaj podpiše in da je svoto 30 gld. od L-a dne 7. avgusta 1894 prejel, a ne na račun stanarine, kojo mu je dolževala L-ova mati, ampak na stanarino, kojo mu je dolžan L. sam, vsled česar je tudi L-ov dolg v znesku 202 gld. znižal na 172 gld.

Le-ta obtoženčev zagovor nasprotuje pa odločnemu pričevanju Matevža L., ki je pod prisego potrdil da on ni bil nikdar dolžan nasprotniku 202 gld., — nasprotuje pa tudi dejanskim razmeram, kajti ni misliti, da bi bil Matevž L. plačal dne 7. avgusta 1894 na račun lastne dolžne stanarine 30 gld., ko ga je vender tožil obtoženec ravnoisti čas za jednako svoto, češ za mater dolžno stanarino; nego veliko verjetnejše je, da je hotel Matevž L., plačavši Matevžu Zd. 30 gld., le doseči, da poslednji že naperjeno tožbo ustavi.

Obtoženec je s tem zvitim dejanjem hotel Matevža L. in sodišče v zmoto pripraviti, vsled katere bi imel L. škode nad 25 gld. v svoji imovini.

II. Ko je Matevž L. obtoženca radi prej omenjenega goljufivega dejanja pri c. kr. drž. pravdnistvu ovadil, je obtoženec proti njemu vložil pri istem ovadbo radi hudodelstva goljufije in obrekovanja; v le-tej obdolžuje Matevža L., da je ponaredil že omenjeno plačilno potrdilo ali vsaj podpis na njem. Toda ta obdolžitev se je skazala zgolj izmišljeno, kar je obtoženec tekom razprave sam pripoznal.

A tudi podtikanje hudodelstva obrekovanja je z ozirom na že omenjene okoliščine očitno lažnjivo, ker je c. kr. drž. pravd-

ništvo ovadbo Matevža L. smatralo toli utemeljeno, da je obtožbo dvignilo jedino le proti Matevžu Zd.

S tem svojim dejanjem je pa Matevž Zd. Matevža L. pri gosposki po krivem ovadil, podtikaje mu hudodelstva goljufije in obrekovanja, in tako zakrivil hudodelstvo obrekovanja po §-u 209. kaz. zak.

Kazen se je odmerila po §-u 200., ozir. §-u 34. kaz. zak., a izrek o stroških se opira na § 389. kaz. pr. r.

V pravočasno zglašeni in razloženi ničnostni pritožbi trdil je Matevž Zd., kazaje na § 281., št. 9. in 10. kaz. pr. r., da ad I.) v kontumaciji Matevža L. ni videti nobenega zvitega dejanja in tudi ne namena, odnosno ne objektivne možnosti, Matevža L. s tem dejanjem v škodo pripraviti; posebno, če se pomisli, da mu L. ni bil samo 30 gld. za materino stanarino, ampak tudi 202 gld. za svojo osebo dolžan, in da mu je bilo prosto, proti kontumačni razsodbi in eksekuciji uporabiti pomočke in pravice, pristojne mu po civilnem pravu. — Ovadba, omenjena ad II.) je pa sploh posledica nasprotnikove, po njegovi misli povsem krive ovadbe, proti kateri se je moral braniti, to pa je ravno storil, vloživši proti Matevžu L. ovadbo zaradi obrekovanja, ne da bi se v tem nahajal »dolus«, ki je k ustanovitvi hudodelstva po §-u 209. potreben.

C. kr. najvišje kasacijsko sodišče je dne 1. aprila 1898, ad št. 1895 v javni seji, zaslišavši generalnega prokuratorja, sklenilo:

Ničnostna pritožba se, kolikor je naperjena proti obsodbi zaradi hudodelstva goljufije po §-ih 197. in 200. kaz. zak. in hudodelstva obrekovanja, storjenega krivičnim obdolženjem zaradi goljufije po §-u 209. kaz. zak., zavrže; kolikor pa ista zadeva obsojo zaradi hudodelstva obrekovanja, po ravnokar navedenem zakonu (§ 209.) storjenega s spodaj naznačeno obdolžitvijo, se jej ugodi, izpodbijana razsodba se v tem oziru in tako tudi v izreku radi kazni razveljavi, v stvari sami po razsodi tako-le:

Matevž Zd. se v smislu §-a 259., št. 3 kaz. pr. r. oprosti od obtožbe, češ, da je s tem, ker je v svoji, c. kr. državnemu pravdništvu v Ljubljani dne 24. septembra 1897 predloženi ovadbi Matevža L. po krivem obdolžil, da ga (Matevža Zd.) je Matevž L. po krivem ovadil, da je on (Matevž Zd. siloma od njega (Matevža L.) svoto 30 gld. zvršilom izterjati skušal, in da je tako

Matevža L. pri gosposki zaradi hudodelstva obrekovanja po krivem zatožil in prosil, naj se proti Matevžu L. zaradi tega hudodelstva uvede preiskava, — pregrešil hudodelstvo obrekovanja po §-u 209. kaz. zak.

Matevž Zd. se radi še ostalih hudodelstev po §-u 210., odstavek 1. in §-u 34. kaz. zak. obsodi za dvanajst mesecev v težko ječo, poostreno s postom vsaki mesec.

Dalje se obtoženec oprošča dolžnosti, povrniti stroške kassacijskega postopanja, dočim izpodbijana rabsodba, kolikor zadeva stroške postopanja prve stopinje in zvršitve kazni, ostane nespremenjena.

Razlogi:

Ničnostni pritožitelj zatrjuje in vidi v tem tudi ničnostni vzrok §-a 289., št. 9 *lit. a* kaz. pr. r., da se v le-tem slučaju ne nahajajo k zločinstvu goljufije potrebni znaki zvijače, objektivne zmožnosti škodovanja in namena škodovati. — Vse postopanje obtoženčevo, kakoršno je imelo sodeče sodišče dokazano pred očmi, zlasti, kako je obtoženec povzročil, da je toženi Matevž L. od obravnave, razpisane na 23. avgusta 1894, izostal; kako si je obtoženec le-to izostanje v to svrho izkoristil, da si je pridobil rabsodbo in pri tej priliki, zamolčavši, da je že 7. avgusta 1894 plačilo prejel, s tem, da je kontumacijo predlagal, vzdrževal trditev tožbe, da za svojo tožbeno zahtevo še ni poplačan, in končno, kako je v zvršilni prošnji izrecno povdarjal, da nasprotnik (Matevž L.) plačati neče, vse to se kaže zgolj le kakor cela vrsta zvitih dejanj, kojih se je posluževal obtoženec, da bi premotil svojega pravdnega nasprotnika in tako tudi sodnika, katerega veže tudi jednostranska trditev prišedše, oziroma izvršujoče stranke; pri tem se v rabsodbi izrecno povdarja, da je obtoženec, predlagajoč zvršilno prošnjo, brezdvomno se na to zanašal, da je nasprotnik tekom let pozabil, da je dolg že pobotal, ali pa da je isti izgubil pobotnico. — Če obtoženec pogreša znak zvijače v tem, da je dolžnik rabsodbo prejel ter vedel, da jo upnik lahko zvrši, onda prezira to, da se je zmotenje nasprotnika dovršilo nekaj že pred dostavljenjem rabsodbe, da je v obeh slučajih bil sodnik v zmoto pripravljen, da dolžnik sprevideti ni mogel, da bode upnik navzlic prejetemu plačilu dolga se posluževal zvršila, in da uprav to izkoriščanje nasprotnikovega zaupanja obsega vtelešenje zvijače. — Le-ta okolnost pa ne izgubi

svoje važnosti, če se navaja, da prekanjenemu ni možnost odvzeta, odvrniti od sebe škodo, oziroma kvarljive nasledke, provzročene po goljufiji, in če obtoženec meni, da v neizpolnenji Matevžu L. dane obljube se ne nahaja še nikaka zvijača, dvigne s tem le jedno samo dejstvo iz cele vrste dejanj, ki nameravajo dovršiti goljufivi namen, dočim pušča vsa druga brezobzirno na strani. —

Zanikanje namena (nasprotnika) oškodovati, je v protislovji z dokazanimi določili razsodbe, ki so merodajna za kasacijsko sodišče; kajti neoporečno se ondu zatrjuje, da je imel obtoženec namen, prejeti plačilo že poravnane dolga še jedenkrat, toraj oškodovati nasprotnika za toliko, kolikor znaša le-ta dolg; — in je z ozirom na to obtoženčevu, z dejanskimi podatki razsodbe v protislovji nahajajočo se trditev, da je imel on proti Matevžu L. dvoje terjatev: jedno za 202 gld. in drugo za 30 gld., in da je plačano svoto 30 gld. odračunal pri večjem teh dolgov, — brez pomena.

Kar zadeva zanikanja objektivne možnosti oškodovanja, zadošča proti temu opomniti, da oškodovancu pristoječe izpodbijanje po goljufiji dognanega stališča sicer zamore že utemeljeno kaznivost odpraviti, ali dejanju značaj dopustnega učinjenja podeliti; da pa ne glede na to se že v tem, da je vsled postopanja obtoženčevega nastalo neugodno pravno stališče, da je zasledovanje prava glede na določila o opravičenji izostanja od razprave in ustanovitev zvršila potom opozicijske tožbe postalo težavneje — nahaja možnost oškodovanja, ki zadošča za pojem »goljufije«. Konečno dokazuje tudi pridobitev razsodbe in zvršila, da so bila dejanja obtoženčeva sposobna, provzročiti škodo, ki jo je imel v misli.

Iz teh razlogov bilo je ničnostno, proti obsodbi zaradi hudodelstva goljufije dvigneno pritožbo, kolikor se opira na ničnostni razlog §-a 281., št. 9, *lit. a* kaz. pr. r., zavriniti; dočim ni bilo moči še daljnega v pritožbi navedenega ničnostnega razloga št. 10. istega §-a, in sicer zaradi tega ne v poštrev jemati, ker se o tem pritožba ni bila obrazložila.

Kar zadeva obsojo zaradi hudodelstva obrekovanja, je sodišče dognalo, da je obtoženec v svoji, c. kr. državnemu pravdništvu dne 24. septembra 1897 podani ovadbi Matevžu L. podtikal hudodelstvo goljufije, storjenega s prenarejo listine, in mu podtikal hudodelstvo obrekovanja, storjenega s tem, da je

(Matevža L.) po krivem ovadil zaradi izsilovanja. V razlogih razsodbe se povdarja, da ovadba obdolžuje Matevža L., da je ponaredil potrdilo obtoženčevo o svoti 30 gld., ali vsaj podpis obtoženca na istem, in da je ta obdolžitev izmišljena; kajti obtoženec sam v svojem zagovoru pripozna, da le-ta dolžitev ni resnična.

Če torej ničnostna pritožba izpodbija razsodbo v tej točki zaradi tega, ker je obdolženec le-to ovadbo vložil zgolj v svrhu svoje obrambe, pušča ista v nemar dejanske ugotovitve razsodbe, in je razven tega tudi neutemeljena v tem, ker pravica, braniti (zagovarjati) se, obdolžencu nikakor ne podaje svobodnice, doprinesati v to svrhu kaznjiva dejanja.

Temu nasproti pa ni moči prezreti, da je pritožba, kolikor zadeva obsojstvo zaradi tistega dela ovadbe, v kojem se Matevžu L. predbaciva storjeno obrekovanje, opravičena. Najpopreje je razumevanje sodišča v tem oziru pravopomotno, ker vidi isto v tem, da je ovadba Matevža L. provzročila obtožbo državnega pravdnistva, že zadostni vzrok, smatrati protiovadbo obtoženčevo, da ga je Matevž L. s svojo ovadbo obrekoval, izmišljeno.

Razven tega je pa vsebino tega dela inkriminovane ovadbe uvaževati v svoji skupnosti, vsled koje jo sme smatrati zgolj le za izjavo obtoženca, da je krivična od Matevža L. proti njemu izrečena obdolžitev, da vodi (obtoženec) o svojih terjatvah v goljuživem namenu dvojni knjigi, in da je od Matevža L. potom zvršila iz že razveljavljenega naslova hotel izsiliti 30 gld.

Če obtoženec imenuje tako postopanje obrekovanje, tedaj je v tem z ozirom na ta razmotrivanja videti jedino le zavrnitev dvignene obdolžitve kot neistinite, torej dejanje, nahajajoče se v mejah obdolžencu pristojne pravice, da se brani.

Vnovič odmerjena kazen je krivdi obtoženca primerna.

Izrek, da se ga je oprostilo od povrnitve stroškov kasacij-skega postopanja, se opira še na določbe §-a 390. kaz. pr. r., dočim je bilo izpodbijano razsodbo v točki zaradi stroškov pustiti nespremenjeno, oziraje se na to, da postopanje zaradi kaznjivega dejanja, od kojega se je obtoženca oprostilo, ni provzročilo nikakih posebnih stroškov.

Vzklic obtoženca radi odmere kazni rešen je v dotičnem novem izreku, provzročinem po deloma ugodnem izhodu ničnostne pritožbe.

Za ravnopravnost slovenščine in za nadsodišče v Ljubljani.

V pravdi Ivana G., posestnika iz Vodice, tožitelja proti Ivanu M. ter njegovi ženi Frančiški M. iz Tacna, toženima radi 2514 gld. 28 kr. je bila vsled priziva tožitelja in prvo-toženca proti sodbi c. kr. deželnega sodišča ljubljanskega z dne 21. aprila 1898 opr. št. Cg. I. 41.98, določena ustna prizivna razprava na c. kr. višjem deželnem sodišči v Gradcu na dan 23. junija t. l. Ko sta tu zastopnika strank, odvetnika gg. dr. V. Krisper in dr. Fr. Stor iz Ljubljane predlagala, da naj se prizivna razprava vrši s slovenskim jezikom, je to najprej senatni predsednik in potem sam senat s sklepom odklonil.

Ta sklep je obudil splošno zanimanje in posebno reakcijo mej slovenskimi pravo-zastopniki ter v slovenskem narodu v obče. Dolžnost nam je, predno moremo kaj natančnejšega o povodu in razvoju tega jezikovnega spora poročati, da beležimo pojave, katere je omenjeni sklep dosedaj povzročil.

I.

Dne 6. julija t. l. so slovenski in istrsko-hrvatski državni poslanci na svojem sestanku v Ljubljani po nasvetu I. podpredsednika poslanske zbornice g. dr. Ferjančiča odposlali g. ministru za pravosodje pl. Ruber-u nastopno peticijo:

Vaša prevzvišenost!

Glede rabe slovenskega jezika pri c. kr. višjem dež. sodišči v Gradcu je to dne 23. junija t. l. povodom neke razprave storilo sklep, kateri sili podpisane državne poslance kakor poklicane zastopnike narodnih interesov slovenskega naroda izreči se o njem takoj, ne čakaje otvoritve državnega zbora ter svoj nazor o njem sporočiti visoki c. kr. vladi.

V zadevnem pravnem sporu sta obe stranki pri c. kr. deželnem sodišči v Ljubljani v slovenskem jeziku razpravljali, se je v tem jeziku sestavil razpravni zapisnik in v tem jeziku izrekla rabsodba.

Proti razsodbi je bil s slovenskimi spisi podan priziv na c. kr. višje deželno sodišče v Gradcu. To je odredilo prizivno razpravo, toda o tem obvestilo stranke z nemškimi dopisi. Stranke so te dopise vrnile in so zahtevale slovenska obvestila. C. kr. višje deželno sodišče je temu ugodilo in poslalo strankam slovenske intimatē. Še pred prizivno razpravo je jedna stranka v svrhu dokaza svoje stvari vložila slovenski spis, kateri je c. kr. višje deželno sodišče zopet rešilo v nemškem jeziku. To rešitev je c. kr. višje deželno sodišče poslalo c. kr. dež. sodišču v Ljubljani z naročilom, naj jo preloži na slovenski jezik in naj jo strankam tudi v tem jeziku intimuje. Na začudenje je c. kr. deželno sodišče to naročilo izpolnilo, dasi je c. kr. višje deželno sodišče po § 215. sodnega opravilnika dolžno, samo napravljati za obveščanje strank potrebne spise.

Dne 23. junija se je vršila ustna prizivna razprava na c. kr. višjem dež. sodišči. Ko je tu začel jeden zastopnik strank stavljati svoje predloge v slovenskem jeziku, segel mu je predsednik senata v besedo in mu je zabranil, slovenski govoriti. Stranke so proti temu soglasno protestovale in so zahtevale senatnega sklepa. Senat je sklenil v smislu svojega predsednika; slovenski govori so se prepovedali, razprava se je v nemškem jeziku nadaljevala in dokončala in tudi sodba se je v tem jeziku razglasila. Besedilo utemeljevanja tega senatnega sklepa nam ni znano, samo iz časniških poročil vemo, da je zadevni senat proglasil nemščino za izključni razpravni jezik c. kr. višjega deželnega sodišča.

Sicer pa besedila temu utemeljevanju ni treba iskati, ker je popolnoma brez dvoma, da je ta sklep flagrantno kršenje jezikovne, v državnih osnovnih zakonih priznane ravnopravnosti in povrh še v nasprotju z veljavnimi, na uredbo jezikovnega vprašanja merečimi naredbami. Po naredbi pravosodnega ministerstva z dne 8. aprila 1883, št. 4224 je višje deželno sodišče dolžno, v izključno slovenski razpravljanih pravnih sporih izdajati svoje odločbe v istem jeziku. Tej naredbi je višje dež. sodišče doslej ustrezalo na ta način, da je svoje nemške odločbe dajalo po prvi instanci prelagati na slovenski jezik in jih z

nemško odločbo vred dostavljati strankam. To je bilo nadlegovanje sodišč prve instance, proti kateremu je bilo mnogo pritožb. Po novih civilnopravnih zakonih in nanje nanašajočih se naredbah je smatrati to postopanje odpravljenim.

Navedena naredba pravosodnega ministerstva z dne 8. aprila 1883, št. 4224 naroča višjemu dež. sodišču, izdajati svoje odločbe v slovenskem jeziku, ako se je obojestranski obravnavalo slovenski. Na mesto pismenih odločb je vsled novega ustnega postopanja stopilo ustno razglašenje sodbe, katero bi se, porabljuje rečeno naredbo po njenem smislu, moralo vršiti v slovenskem jeziku. Samo ob sebi je umevno, da se mora pred slovenskim razglašenjem sodbe tudi slovenski razpravljati. Ako se nadalje še upošteva citirani § 215. opr. r., kateri naroča, da mora višja sodna instanca sama oskrbeti strankam namenjene čistopise, potem ni nobenega dvoma, da nasprotuje pobijani senatni sklep tako zakonom, kakor naredbam.

Ali pa naj ustno, po novih civilnopravnih zakonih uvedeno postopanje še bolj utesni že doslej jako utesnjeno rabo slovenskega jezika pri sodiščih in to vzlic temu, da je sedanji višjesodni predsednik kakor pravosodni minister pri razpravi o civilnopravnih zakonih sam v imenu vlade opetovano zatrjeval, da se dosedanja raba deželnonavadnih jezikov na noben način ne bo tangirala in utesnila?

Pobijani sklep višjega deželnega sodišča čuti slovenski narod kakor hudo ponižanje in poskusil bo vse, kar je možno, da doseže njega razveljavljenje. Ta sklep je za slovenski narod toliko občutnejši, ker je bil storjen pri višjem sodišči, v katerega okrožju je polovicá prebivalstva slovenske narodnosti in kjer prebiva večji del slovenskega naroda. Ta sklep pa je tudi toliko čudnejši, ker niti vsled sestave senata ni bilo vzroka, zahtevati nemško razpravljanje; saj so vsi dotični sodniki zmožni slovenskega jezika.

Spominjamo se slučaja, ko je leta 1881. isto višje deželno sodišče slovenski jezik tudi za prvo instanco pahnilo pred vrata. Vlada ni odlašala odstraniti to odločbo z naredbo z dne 18. aprila 1882, št. 20.513 ex 1881.

Podpisanci pričakujejo, da vlada tudi sedaj ne bo odlašala ukreniti kar treba, da ustavi takšno, duhu in besedilu zakonov nasprotujoče postopanje višjega dež. sodišča v Gradcu takoj začetkom delovanja po novih civilnopravnih zakonih.

V govoru stoječi slučaj dokazuje vnovič, na kako nasprotstvo zadevajo težnje Slovencev glede veljavnosti njihovega jezika v uradu pri c. kr. višjem dež. sodišči v Gradcu. Zastopniki slovenskega naroda se zato ne morejo omejiti na gorenjo prošnjo, ampak morajo obnoviti dolgoletno zahtevo Slovencev, naj se višje deželno sodišče ustanovi v Ljubljani. Takšno sodno oblastvo, v jezikovnem oziru primerno urejeno, bi ne ustrezalo samo potrebam južnih kronovin monarhije, ampak bi tudi naredilo konec neprestanemu zapostavljanju slovenskega naroda in trdovratnemu odrekanju ravnopravnosti slovenskega jezika pri c. kr. višjem deželnem sodišči v Gradcu.

Usojamo si še dostaviti, da smo o tem svojem koraku zajedno obvestili parlamentarno komisijo desnice poslanske zbornice, nadeje se njene podpore, in prosimo, sprejmite zagotovilo našega odličnega spoštovanja, s katerim beležimo Vaši prevzvišenosti udani: (Sledé podpisi).

II.

Okrajni zastop celjski je v svoji seji dne 4. julija t. l. sklenil naslednjo peticijo:

Visoko ces. kr. pravosodno ministerstvo!

Dne 23. junija t. l. pri ces. kr. nadsodišču v Gradcu storjeni sklep, da se sme pri tem sodišču samo v nemškem jeziku razpravljati, napotuje okrajni zastop celjski po §-u 52. postave o okrajnih zastopih na Štajerskem nasvetovati visoki c. kr. vladi naredbe, da se uresniči osnovno zakonito obljubljená ravnopravnost, ker slovensko ljudstvo posebno na Štajerskem prehuđo trpi po vednem kršenju zakonitih pravic svojega jezika.

Okrajni zastop se ne more čuditi, kako je c. kr. nadsodišče v Gradcu moglo v očigled §-a 26. novega civilnopravd-

nega reda, ki določuje da sme vedno, tudi v tistih primerih, v katerih je zapovedano zastopanje po odvetnikih, tudi stranka osobno prihajati k sodišču in oddajati ustne izjave, skleniti, da hoče izključno nemško razpravljati, torej strankam, zmožnim samo slovenskega jezika, jemati pravice, dane jim z navedenim postavnim določilom. Čuditi moramo se temu sklepu toliko več, ker je c. kr. nadsodišče v Trstu razsodilo ravno nasprotno, to je da se mora tudi pred njim za slovenske stranke razpravljati slovensko.

Neumljivi rečeni sklep navaja okrajni zastop celjski na prošnjo, da se c. kr. nadsodišču v Gradcu vzame sodna oblast čez Slovence in zate ustanovi novo nadsodišče v Ljubljani.

Za ta nasvet govore tudi sledeči razlogi:

Sedanje nadsodišče v Gradcu je ustanovljeno za Štajersko, Kranjsko in Koroško deželo, ki imajo po zadnjem ljudskem štetju 2,139.856 prebivalcev.

Dalmacija, ki ima samo 524.107 prebivalcev ima svoje nadsodišče.

Avstrijsko Primorje ima 695.853 prebivalcev in uživa dobroto svojega nadsodišča.

Tirolska in Predarlška dežela s skupnim prebivalstvom v številu 928 920 imata tu svoje nadsodišče.

Ako se s temi prebivalskimi številkami primerja število prebivalcev na Kranjskem s 498.390, potem število prebivalcev celjskega in mariborskega okrožnosodnega dela štajerske dežele s 444.301 prebivalcem, in ako se k tem še prišteje koroška dežela s 360.443 prebivalci, kaže se, da spada sedaj pod c. kr. nadsodišče v Gradcu 1,303.134 prebivalcev takih sodniških okrajev, v katerih se sodniške razprave — malo okrajev je izvzetih, — izključno, večinoma ali vsaj deloma vrše v slovenskem jeziku.

Samo kranjska dežela, potem slovenski del Štajerske, to je okrožji celjskega in mariborskega okrožnega sodišča štejejo vkup 943.691 prebivalcev, torej več ko Tirolsko s Predarlskim, jedno tretjino več ko Primorje in skoro dvakrat toliko, kakor Dalmacija.

Kranjska dežela, potem okrožji spodnještajerskih dveh sodnih dvorov so tisti kraji, ki dajejo c. kr. nadsodišču v Gradcu večino njegovih poslov.

Statistika tudi kaže, da ima v zadnjih letih graško nadsodišče več opraviti s slovenskimi akti ko z nemškimi.

Te razmere in pogled na maloštevilna prebivalstva dalmatinskega, primorskega in tirolskega nadsodišča opravičujejo Slovence na Kranjskem, Štajerskem in Koroškem, zahtevati svoje samostalno nadsodišče v Ljubljani.

Ako se odcepijo od graškega nadsodišča tisti prvostopni sodni dyori, v katerih stanujejo v kompaktnih skupinah Slovenci, ostane še vedno graško in ljubensko prvostopno sodniško okrožje s prebivalstvom 836.722 duš za dosedanje nadsodišče v Gradcu.

Za ustanovitev novega nadsodišča v Ljubljani govori tudi to, da je justična palača v Gradcu po izkušnjah zadnjih let premajhna in bode zato visoka c. kr. vlada morala v kratkem misliti na novo stavbo. Ta nova stavba izvršila bi se naj v Ljubljani namestu v Gradcu.

Okrajni zastop celjski nasvetuje torej z ozirom na potrebe svojega prebivalstva ustanovitev novega nadsodišča v Ljubljani, kateremu se naj prideli tudi okrožje c. kr. okrožnega sodišča v Celji.

Do tedaj pa, da se ustanovi novo nadsodišče v Ljubljani, od katerega pričakujemo izpolnitev postavno zagotovljene ravnopravnosti slovenskega jezika, prosimo, da visoko c. kr. pravosodno ministerstvo po primernem potu odpravi sklep c. kr. nadsodišča v Gradcu, ki zabranjuje slovenskim strankam in njih zastopnikom, razpravljati pred tem sodiščem v svojem jeziku.

Razne vesti.

V Ljubljani, 15. julija 1898.

— (Odvetniška zbornica kranjska) je sklicana na izvanredni občni zbor v dan 17. t. m. Na dnevnem redu je: 1.) poročilo odvetnikov gg. dr. V. Krisperja in dr. Fr. Stora o dogodkih pri prizivni razpravi na višjem deželnem sodišči v Gradci dne 23. junija 1898 glede neveljavnosti slovenščine; 2.) predlog in sklepanje o korakih, ki naj jih proti temu ukrene zbornica. — Na isti dan je v Ljubljano sklican splošnji shod vseh slovenskih odvetnikov in notarjev ter kandidatov, ki bode zaslišal poročilo o istej stvari in se posvetoval o korakih, kako doseči popolno veljavo slovenščine v sodnih uradih, nadalje višje deželno sodišče v Ljubljani in organizacijo vseh slovenskih odvetnikov ter notarjev v prospah interesov obojnega stanu.

— (Osobne vesti.) Imenovani so: dež. sod. svètnik Fr. Trenz v Mariboru državnim pravdnikom v Ljubljani; sodni tajnik dr. Ant. Perišič v Trstu dež. sod. svètnikom v Rovinji; okr. sodnik Hektor Franceschinis v Cerknem sodnim tajnikom v Rovinji; okr. sodnik Hans baron Falke pl. Lilienstein sodnim tajnikom v Gorici; sodni pristav Iv. Guzelj v Kanalu okrajnim sodnikom v Cerknem; sodni pristav V. vitez Fröhlich pl. Fröhlichsthal v Sežani okrajnim sodnikom v Bovcu; avskultant Ant. Mladič sodnim pristavom v Postojini; avskultant H. Lasič sodnim pristavom v Tolminu. — Premeščen je sodni pristav Al. Žebrè iz Postojine v Radoljico.

— (Jos. Unger,) predsednik državnemu sodišču in oče modernega avstrijskega pravoznanstva, je dne 2. t. m. včakal sedemdesetletnico svojega rojstva. Tem povodom je izišlo nebroj časniških člankov, ki proslavljajo Ungerjeve vrline in njegov pomen v pravniški literaturi ter avstrijski politiki. Vse, kar je koli poklicano, mu je prirejalo velečastne ovacije.

— (»Novi sodni pravilnik za grajanske stvari v uredovnem slovenskem prevodu.«) [Dalje.] Loza sorodstva namesti vrsta sorodstva za verwandtschaftsgrad, ker vrsta znači nam le reihe, gattung, art, Ruskim pa mero za poti in ker živi prikladnejša ta beseda loza v navedenem smislu prav po vsem jugoslovanskem svetu;

deželne deske namesti deželna knjiga za landtafel, ker deželna knjiga ne pokriva besede landtafel, tavole provinciali, in ker nahajamo besedo »zemske desky« (= deželne deske) že v najstarejšem češkem zakonodajstvu;

— ne moremo soglašati v marsičem z gospodom slovenivcem sodnega pravilnika. Radi tega pa ne krivimo njega, nego krivimo današnjo knjižno našo slovenščino.

Tako nam ne gre v glavo, da senat imenujmo po naše odsek. »Odsek« je vse kaj družega od sodnega senata; odsek je abtheilung, section, sezione. Na zbornih in večih kotarskih sodiščih imamo raznih odsekov, na pr.

odsek za grajske pravde, odsek za kazensko pravne stvari, odsek za izvršbe, odsek za varstvene in skrbstvene stvari itd. Ako ni uže ugajala g. slovenivcu lepa domača beseda starejšinstvo, tore sodno starejšinstvo za gerichtssenat, v katerem bi bil predsedatelj sodni starosta, kakor je enkrat rekel eden starejših štirih svetnikov vse časti dostojnemu svojemu predsedatelju Mihajlu Antonoviću Urbančiću: »Viš, amice praestansissime! mi štirje smo starejšine, Ti si pa starosta starejšin«, ostaviti je imel na tem mestu latinsko besedo senat, ki nikogar ne žali in ki je v rabi prav v vseh jezikih, navadnih na evropskem materiku.

Isto tako nam ne ugaja motena posest, ker oblika motena ni slovnično opravičena. Trpežni deležnik minovsega časa stvarjamo prav enako v vseh slovanskih narečjih iz debela moti in prideljenjem končnim *en*. To daje tore moti + en; *i* pred *e* prehaja v *j* in stvarja *tj*; ta *tj* je pa enak *č* in tako smo dobili motjen, tore močen. Enako slove n. pr. tudi usmrčen, čučen, zapečaten, osramočen, ščičen, razpuščen od glagolov: usmrtiti, čutiti, zapečatiti, osramotiti, ščititi, razpustiti. Od tod ni izhoda. Ali pišemo pravilno: močenje posesti, ali pa izberimo si za störung kako drugo besedo, na pr. smesti, smetati, smetenje, ako mislimo, da pomenja močen tudi kräftig, forte, močen pa durchnässt. — Vgovor za einrede, einspruch, einwurf, einwendung, eccezione, ne vdomači se nikdar na Slovenskem. Mi smo dokazavali in tudi dokazali, deset let je temu nazaj, v »Ljubljanskem Zvonu« in v »Slovenskem Pravniku«, da ni ta beseda prav nič družega, nego Marko Pohlinska skovanka, sestoječa iz predloga v (-ein) in samostavnika govor (-rede). V tem smislu ne moremo in ne smemo je upotrebljavati, ker je prepodobna besedi ugovor, ki znači v staroslovensčini in prav v vseh slovanskih narečjih übereinkommen, tractat, vertrag, o čemer se prav lahko prepričamo, ako pogledamo na pr. v divni roman: »Knjaz Se-rebrjanyj« od gr. A. K. Tolstega, kder čitamo na strani 263.: »Dobro — a ty starij čort, pomni naš ugovor: koli ne budet mnie udači, poviešu tebja kak sobaky«, na str. 318. pa: »Jaz odpustil tebie etu pervuju vinu, a byl ty, po ugovoru našemu, posažen za novuju vinu«, ali v čl. 1020. »imovinskega zakonika« za knjaževinu Crnu Goru, ki slove: »Razgovor je razgovor, a ugovor stranama zakon«. — Polovica žiteljev v sodnem kotaru Podgrajskem so Hrvatje, namreč Čiči, druga polovica so pa Slovenci, namreč Brkinje. Prvim bodi na istem sodišči pod Gradom in pred istim sodcem ugovor übereinkommen, drugim pa einspruch? To ne gre, pa ne gre in tudi nikdar ne pojde. To isto je videl tudi g. Lj. dr. Filipič in pomislivši, da le ta beseda ugovor ne more biti kajkavcem tostran Sotle einspruch, kajkavcem onstran Sotle pa vertrag, upotrebil je za einrede, einspruch besedo prigovor, ki rabi v tem smislu Brkinom, Notranjcem, Brežanom, Dolencem, hrvaškim in ogerskim Slovencem, v hrvaškem in srbskem zakonodajstvu, ki je rabila in še rabi v tem smislu v nekaterih naših vestnikih in ki je prešla tudi v istem smislu v merodajni M. Pleteršnikov slovensko-nemški slovar. Fiat applicatio.

Med predlogom pri in do ni bistveno nobene razlike, saj znači na pr. prihod prav isto, kar znači dohod, in tako znači prisoditi prav isto,

kar znači dosoditi, namreč einantworten, aggiudicare. Ne pojмимо torej, kako je mogel nazvati g. slovenivec revizijo dosodna pritožba. Ako je hotel izbrati za revizijo namesti latinske besede kako našo, bilo mu je pogledati v »Rusku pravdu«, ali »Litvinskij statut« in tam bi bil naletel na besedo, reviziji povsem odgovarjajočo, namreč na besedo: »presod«, ki jo je upotrebil za revizijo tudi odvetnik g. Lj. dr. Filipič.

Za sodišče ali sod (gericht) izvolil je g. slovenivec znova starejšo skovanko sodnija. Ne pojde. »Čto bylo, ne budet vnov«, pravi nekde A. S. Púškin. Narod je to besedo uže zavrgel, ker ni bila za-nj. Kakor je uže dal slovó besedam: copernija, umetnija, ohernija, porednija in enakim jezikovnim nestvorom, da slovó (na kolikor ga ni še dal) za vsele tudi besedi sodnija in vse uredovno in neuredovne galvanizovanje ne spravi je več na noge. Mi se še spominjamo, da je branil to besedo celó blagopokojni Matevž Cigale in da se je opiral v podkrepljenje svojih nazorov na hrvaško besedo satnija (ki pa ni nič drugega nego ruska beseda sotnja, das hundred); — ker je pa beseda sodnija nespretna skovanka s končnico nija, katere ne poznajo slovanska narečja, ker živi beseda sod prav krepeko v Brkinih, v hrvaških in ogerskih Slovencih in v vseh slovanskih jezikih in ker je beseda sodišče udomačena uže po vsem slovanskem svetu od Štivanja pri Devinu do Vladivostoka, pozabimo za vsele na sodnijo in upotrebljujmo namesti nje občeslovansko slovo sod ali sodišče.

Kakor v drugih naših časnikih nahajamo tudi v le-tem prevodu preveč zdnekanja, rekše upotrebljavanje češko-poljskega z dne namesti našega, hrvaško-srbskega, bolgarskega in ruskega od. Naši slovenivci državnih in deželnih zakonov so sicer slišali nekaj zvoniti od severa, a dozdeva se nam, da niso prav razložili tega zvonjenja. »Z dne« (se dnja) nam je rabiti le tedaj, kadar imamo v mislih nemški: »vom tage«, italijanski: »dal giorno«, na pr. »zakon od 1. maja 1896, št. 64. drž. zak. stopi v krepost v treh mesecih računaje z dne svojega razglašenja«, a tudi to bi povedali lahko še bolj po domače, n. pr. »zakon od 1. maja 1896. leta št. 64. drž. zak. stopi v krepost v treh mesecih po svojem razglašenju«. Vsakega drugega z dne, a da se na glavo postavimo, ne slišimo prav nikder iz ust priprostega našega človeka. Kdo bi na pr. koga poprašal, da s katerega dne prebivaš za Brdom? Kdo je neki slišal kedaj, da bi mu le ta odgovoril, da prebivam za Brdom z dne šestnajstega kozoprška? Živa duša ni še tega slišala od priprostega Slovena, saj bi on le vprašal svojega tovariša, da od kedaj prebivaš za Brdom in saj bi mu odgovoril le ta njegov tovariš, da prebivam za Brdom od 9. vinotoka. Od naroda, od priprostega naroda učimo se slovenski, saj je njegova govoriča jedino prava in jedinstveno pristna, zanesljiva in dostoverna naša slovnica. Dvakrat deset let temu nazaj nismo še pisali neharmoničnega tega zdnekanja, nego pisali smo pošteni svoj starinski od, kakor ga govori še vedno ves naš narodec in kakor ga govore in pišo Hrvatje, Srbi, Bolgarji in Ruski. Oklenimo se torej znova domačega našega od, pa opustimo raskavi in drenovi ta z dne, ki je problematične vrednosti in ki žali ušesa in očesa.

V tem prevodu nahajamo preveč kotkanja rekše upotrebljavanja conj. kot za nemški als. Le ta beseda niti ne živi na Slovenskem. Vtepla se je v našo knjigo za omenjeni nemški als, za italijanski in qualità in come istotako, kakor se je vtepla prav po nepotrebem pod obliko kao v hrvaški, pod obliko jak v poljski in česki, pod obliko kak pa v ruski književni jezik. Za srečo ni še prodrla nikder v priprosti narod in tudi nikdar ne prodre va-nj, ker je prav nič ne potrebuje in ker bo brez nje prav lahko izhajal, kakor pravi narodna pesem: »ča do suda božjega«.

Slovincu, narodivšemu in odgojivšemu se v potujčenih naših mestih bi še skozi prste izpregledali neslovansko to kotkanje. Slovincu z dežele ali z vladanja ne moremo, ne smemo tega izpregledati, ne da bi nas ne zapelo na duši. Ne presajajmo prav vsake druge nemške spake v priprosti naš jezik. Pišimo na pr. namesti: »Krešemirov mladenec je tako velik kot Vladimirov« tako-le: »je tako velik kakor Vladimirov«; namesti: »Troben-tanja je mesto še bolj polno kot zvončkanja« tako-le: »še bolj polno nego zvončkanja«; namesti: »Vidovčev služi v samostanu kot vratar in je mlajši kot zvonikar Stanislav« tako-le: »služi v samostanu za vratarja in je mlajši od zvonikarja«, ali: »in je mlajši nego zvonikar«, ali pa: »in je mlajši čem zvonikar«; namesti: »Kedar se je pokazalo glede vsot več mnenj kakor dve« tako-le: »več mnenj nego dve«; namesti: »Odvetnik ima letos toliko pravn kot lani« tako-le: »ima letos toliko pravn, kolikor lani«; namesti: »Poslanec dr. Cvetkovič, kot govornik večine je imel prvo besedo«, tako-le: »dr. Cvetkovič, govornik večine«; namesti: »Vlašić si je izbral pomagjarjenje kot geslo« tako-le: »Vlašić si je izbral geslom pomagjarjenje«; namesti: »Rešnik je dobil zausnico kot nagrado za rešitev življenja« tako-le: »Rešnik je dobil zausnico v nagrado za rešitev življenja«; namesti: »mi smo obsodili moža kot podlega, kot umazanega, liberalci ga pa spoštujejo kot značajnega« tako-le: »Mi smo obsodili moža, da je podel, da je umazan, liberalci ga pa spoštujejo značajnim«; »namesti: »Tu se gre za poslednjo posest in tožitelj misli, da je dokaz po pričah kot dognan (Na Goriškem pravimo le, da so na pr. dognali pastirji goveda s paše domu.) glede poslednjč njegove posesti« tako-le: »Tu gre«, ali »tu je posla o«, ali: »tu je dela o«, ali: »tu se bavimo o« itd. in tožitelj misli, da je dokazana po svedokih (ali: dokazana pričami) poslednja njegova posest«. — Po kratkih teh primerih prepriča se prav lahko celó mestni Slovenec, kako neslovansko, kako nepotrebno je tujejedno to kotkanje. (Neprehvalni naš pisatelj, prečastni otec Ladislav obnarodil je 1864. leta v »Slovenskem Glasniku« o teh veznikih velezanimiv sestavek, ki slove med drugim:

»Če primerjamo zdaj rabo primerjavnih stavkov v primerih za enakost, vidimo, da služi staroslovenščini in vsem drugim jezikom slovanskim (pa do malega tudi tujim) drugačen veznik nego za inakost; — za enakost namreč: starosl. jako, slov. kakor, serb. kao (kako, kao što) itd., za inakost pa starosl. negъ ali neže[li], serb. nego itd. ali pa rodivnik (v staroslovenščini brez predloga, v serbšč. in bolg. pa s predlogom od ali ot), ki se stavi le ondaj, kedar rabi latinec, izpuščajje »quam« (nego) — svoj »ablat.«, Gerk svoj

rodivnik brez predloga, Lah pa svoj rodivnik s predlogom »di« itd. — Tak rodivnik s predlogom od rabi tudi Belimkranjcem. — Samo v slovenskih primerih za inakost (neenakost) vidimo zmešnjavo: zdaj kakor, zdaj ko = »kot« iz kakti. Naše zmešnjave pa je kríva posebno nemščina. Res da loči sedanja knjižna nemščina v takih izrekih »als« od »wie«, toda »po domače« zamenjuje Nmec, posebno naš sosed, pogostoma »als« za »wie« ali za »als wie«: »Er ist grösser wie mein Bruder« (»als wie mein B.«) namesti: als mein B. Ravno tako pogostoma pravijo in pišejo še dandanašnji »als auch« namesto »wie auch«.)

Istó tako mrgoli tudi v tem prevodu vse preveč prikanja in kćkanja, rekše upotrebljanje prep. pri in k namesti katere prikladnejše besede. V Slovencih in v vseh drugih Slovanih znači pri prav to, kar znači: tik, poleg, stran, zraven, kraj, vstric, neben, ad, apud, appresso, accanto. Nekaj primerov naj zadošča, da se prepričamo tudi o nepotrebnem tem prikanji in kćkanji. Ne pravi se n. pr. »V poslednji praksi pri holmci padlo je dokaj mladencev«, nego pravimo: »v praski pod holmcem«; — ne pravimo: »Sinoči sem bil pri večerji in sem sedel pri mizi«, nego pravimo: »sinoči sem bil na večerji in sem sedel za mizo« (ker, ako sem bil pri večerji, sem le gledal in sline požiral, ko so drugi jedli); ne pravimo: »Bil sem pri cesarji«, nego pravimo: »Bil sem pred cesarjem« (ker je on po svojem dostojanstvu nekaj več od navadnega človeka) in tako slove tudi vzvišena cerkvena pesem:

»Pred stolom tvoje milosti«,

v posvetni narodni pesmi žuga pa dekle svojemu ljubimcu, da ga bo tožila:

»Na svetu tem pred rihtarjem,
Na onem pa pred Ježošem«;

ne pravimo: »grem k sodišču, bil sem pri sodišči pri razpravi«, nego pravimo: »grem na sodišče, bil sem v sodišči na razpravi«, saj je bil pri razpravi — (Le dovršeno razpravljanje zovemo razprava. Sodišče vabi torej stranke le na razpravljanje, na obravnavanje. Takoisto je sodeče sodišče le za časa dokler sodi; kedar je uže izreklo svojo sodbo, ní več sodeče, nego je pravdno, pravdninsko, spoznavno, razpoznavno, ali kakor je hočemo sploh imenovati, le sodeče ni in tudi biti ne more po pomeni besede, ki je nosi v sebi) — le oni, ki je razpravo le poslušal; ne pravimo: »pri podiranji« (pravi germanizem: bei der zerstörung) starega gradu naleteli so delavci na zaklad«, nego pravimo: »podiraje stari grad«, ali: »podrši stari grad«, ali: »kedar so podirali«, ali: »ko so podirali ali podrli«, ali: »podiranjem«, ali: »v podiranji« starega gradu naleteli so delavci na zaklad.

(Konec prihodnjíč.)

»Slovenski Pravnik« izhaja 15. dne vsacega meseca in dobivajo ga člani društva »Pravnika« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 4 gld., za pol leta 2 gld.

Uredništvo je v Ljubljani, štev. 17 v Gospodski ulici; upravníštvo pa na Valvazorjevem trgu štev. 7.